

Coloboratie Lund - Maxenu - en människorättsorganisation?

- en undersökning av organisationens verksamhet genom intervjuer och en beskrivande begreppsanalys av begreppet mänskliga rättigheter

Cecilia Wewel

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: termin 3 2018-2019

Handledare: Malin Arvidsson & Ida Jansson

Omfång: 12661 ord

Abstract

Den här uppsatsens första syfte är att undersöka hjälporganisationen Coloboratie Lund - Maxenus verksamhet och inverkan, genom intervjuer med organisationens projektledare, dess ordförande och dess sekreterare. Därefter genomförs en beskrivande begreppsanalys av hur intervjupersonerna använder begreppet mänskliga rättigheter, med syftet att synliggöra komplexiteten i, samt diskutera svaret på frågan om Coloboratie Lund - Maxenu är en människorättsorganisation. Coloboratie Lund - Maxenu bedriver läxhjälp för 20 barn i byn Maxenu i Rumänien och har startats för att främja romska barns utbildning. Uppsatsens första del har som syfte att undersöka organisationens verksamhet. Den beskrivande begreppsanalysen utgår ifrån intervju svaren från undersökningen. Två teoretiska perspektiv - Thomas Pogges teori om social rättvisa och Martha Nussbaums teori om förmågor - appliceras på analysen. De sätter intervju svaren i en teoretisk kontext. Genom att använda begreppsanalytiska principer och teoretiska perspektiv görs undersökningen och analysen av Coloboratie Lund - Maxenu till ett relevant exempel på paradoxen i att en icke-statlig organisation tar ansvar för att tillgodose rättigheter och behov. Uppsatsens syfte är att undersöka och analysera Coloboratie Lund Maxenus verksamhet och dess koppling till mänskliga rättigheter. Organisationens resultat är högre närvaro och bättre resultat i Maxenu skola. 20 elever har större möjlighet att klara skolan, men alla som är i behov av hjälp får inte plats i verksamheten. Analysen utgår ifrån intervju personernas olika inställning till om Coloboratie Lund - Maxenu är en människorättsorganisation och visar på likheter och skillnader i hur organisationens svenska styrelse och rumänske projektledare, använder begreppet mänskliga rättigheter. Det visar att i vilken kontext ett begrepp används är avgörande för dess innebörd.

Nyckelord: *Coloboratie Lund - Maxenu, rättighetsbaserat arbete, människorättsorganisation, intervju, beskrivande begreppsanalys, mänskliga rättigheter, Martha C. Nussbaum, Thomas Pogge, Sally Haslanger*

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 3
1.1 Syfte och frågeställningar	s. 6
1.2 Material och avgränsningar	s. 6
<i>1.2.1 Primärmaterial</i>	<i>s. 6</i>
2. Bakgrund och forskningsöversikt	s. 8
2.1 Bakgrund	s. 8
2.2 Forskningsöversikt	s. 12
3. Metod och teori	s. 16
3.1 Metod	s. 16
<i>3.1.1 Intervju som metod</i>	<i>s. 16</i>
<i>3.1.2 Beskrivande begreppsanalys</i>	<i>s. 17</i>
<i>3.1.3 Forskningsetisk bedömningar</i>	<i>s. 19</i>
3.2 Teori	s. 22
<i>3.2.1 Thomas Pogges teori om social rättvisa</i>	<i>s. 22</i>
<i>3.2.2 Martha C. Nussbaums teori om förmågor</i>	<i>s. 24</i>
4. Undersökning och analys	s. 27
4.1 Undersökning	s. 27
4.2 Analys	s. 33
<i>4.2.1 Ansvar och ansvarsutkrävande</i>	<i>s. 33</i>
<i>4.2.2 De mänskliga rättigheternas universalitet</i>	<i>s. 36</i>
<i>4.2.3 De mänskliga rättigheterna som ett politiskt verktyg</i>	<i>s. 38</i>
5. Slutsats	s. 40
Referenslista	s. 44

1. Inledning

I Europa råder en djupt rotad, strukturell diskriminering mot romer, som pågått i flera århundraden. Diskrimineringen är inbyggd i samhällsstrukturen och innebär allt ifrån arbetslöshet och fattigdom, till hot, våld och tvångsförflyttningar. Romer saknar ofta grundläggande rättigheter till hälsa, bostad och trygghet. Den diskriminerande strukturen skapas och återskapas, barn drabbas redan i tidig ålder, då många romer, på grund av sin sociala utsatthet, får lite eller ingen utbildning.¹ Många romer migrerar inom EU för att försöka hitta sätt att försörja sig och migrationen har ökat på sista tiden.

Den strukturella diskrimineringen innebär att romer ofta saknar sina grundläggande mänskliga rättigheter. Det är en situation som inte kan lösas utan särskilda åtgärder.² I och med att stater ofta underlåter att ta sitt ansvar för romers rättigheter går aktivister och organisationer ibland in för att hjälpa till. Då uppstår en situation där människor får sina behov tillgodosedda, men inte av staten, och inte på samma villkor som alla andra eller utifrån ett statligt åtagande av de mänskliga rättigheterna.

Under de senaste åren har den svenska allmänheten lagt märke till att det kommer fler EU-migranter än tidigare till Sverige. Det har släppt fram negativt inställda attityder i svensk politik. Den 5 april skriver SVT nyheter att var fjärde kommun vill ha ett tiggeriförbud.³ Den 17 december 2018 skriver de att Vellinge kommun i Skåne har fått lov av Högsta Förvaltningsdomstolen att förbjuda tiggeri. Det öppnar dörrar för andra kommuner som vill göra detsamma.⁴

Den 23 november 2018 släppte Amnesty International en rapport som redogör för hur Sverige nekar så kallade "utsatta EU-migranter", vilka ofta är romer, grundläggande rättigheter som

¹ Roth, Maria; Moisa, Florin. The right to education of Roma children in Romania: European policies and Romanian practices. I: *International Journal of Children's Rights*. Vol. 19 Issue 3, 501-522, 2011

² Ibid

³ Dahlin, Patrik, Var fjärde kommun vill ha tiggeriförbud. SVT Nyheter, 2018-04-05

⁴ Benigh, Love och Ulander, Kenneth, Ja till tiggeriförbud i Vellinge. SVT Nyheter, 2018-12-17

rätten till bostad, rätten till rent vatten och hygien och rätten till en god hälsa. Dessutom behandlas de illa av polisen, och möter hot och diskriminering när de kommer till Sverige. Som positiva exempel på hur mottagandet har sett ut lyfter rapporten Lund och Gotland, där härbärgen, finansierade av kommunen och drivna av aktivister, hållits öppna under en längre tid.⁵ I Lund, i mötet mellan svenska aktivister och romska migranter från Rumänien har organisationen Coloboratie Lund - Maxenu startats. Många av de romska migranterna i Lund kom från den lilla, rumänska byn Maxenu. Joakim Månsson Bengtsson var ledande i driften av Lunds härbärke. Han tog initiativet till att starta organisationen Coloboratie Lund - Maxenu, under paraplyorganisationen Crossroads⁶, som arbetar med att ge stöd åt utsatta EU-migranter i Sverige. Den största anledningen till att människor kommit till Sverige är att försöka tjäna ihop pengar för att försörja sig och sin familj. Det handlar om att ha råd med bostad, sjukvård och utbildning för sina barn. I samtal med invånarna i Maxenu såg Joakim en konsensus i att det viktigaste var att satsa på nästa generation. Flera romska barn i Maxenu hade svårt att klara, eller kom inte alls, till skolan.⁷

Den lilla organisationen Coloboratie Lund - Maxenu(härefter: Coloboratie) driver därför ett läxhjälpprojekt som erbjuder tjugo barn två timmar läxhjälp och ett mål varm mat varje dag, efter den ordinarie skoldagens slut. Både närvaro och resultat har gått upp sedan projektet startade, våren 2017. Det finns resurser för 20 platser, men i byn finns ytterligare ungefär 20 barn som skulle vilja och behöva delta. Organisationens styrelse finns i Sverige, de jobbar ideellt. Två lärare och en projektledare är anställda av organisationen, i Rumänien.⁸

Coloboratie har startat för att hjälpa människor som inte får sina grundläggande rättigheter och behov tillgodosedda av staten.⁹ Organisationen är föremålet för den här uppsatsens

⁵ Sweden: A Cold Welcome: Human Rights of Roma and Other 'Vulnerable EU Citizens' at Risk. Amnesty International. Index number: EUR 42/9403/2018, 2018-11-23

⁶ Stadsmissionen, Crossroads

<https://www.stadsmissionen.se/vad-vi-gor/migration-och-integration/crossroads-rad-och-stod-eu-medborgare> (hämtad 2019-01-08)

⁷ Joakim Månsson Bengtsson, grundare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁸ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁹ Ibid

undersökning. Coloboratie är relevant att undersöka, dels som en insats som hjälper utsatta barn genom att bidra till deras utbildning, och dels då det är ett exempel på en ideell organisation som går in i ett samhälle utifrån och tillgodoser rättigheter och behov som egentligen bör komma från staten. Hjälporganisationer som Coloboratie anser att staten inte gör sitt jobb, och löser det genom att göra en del av statens jobb åt dem. Då slipper staten, i alla fall en liten del av, ansvaret och behöver inte själva tillgodose de rättigheter som hjälporganisationen tar ansvar för. Det är den ideella sektorns paradox - aktivister och organisationer ser brister hos stater som inte tar sitt ansvar, och tar sedan ansvaret åt dem. Å ena sidan är det ett sätt att åstadkomma förändring, å andra sidan behöver staten inte förändra något i sitt bristande ansvarstagande, om hjälporganisationer tar över deras jobb. I den här uppsatsen kommer jag därför att först undersöka Coloboraties verksamhet och dess betydelse för barnen i Maxenu och sedan analysera om organisationen kan kallas för en människorättsorganisation, genom en beskrivande begreppsanalys av intervjuer. Intervjuerna ges en vetenskaplig förankring och kontext genom två teoretiska perspektiv på mänskliga rättigheter - Thomas Pogges teori om social rättvisa och Martha Nussbaums teori om förmågor.

I den första intervjun tillfrågades en person, som kommer att kallas för F. F är anställd som projektledare av Coloboratie, han är själv rom och bor i Maxenu. De den andra intervjun tillfrågades två personer; Joakim Månsson Bengtsson, som grundat organisationen, och Cecilia Lindskog, som är Coloboraties ordförande(härefter hänvisas de till med förnamn). Jag är själv aktiv i Coloboratie, och har rollen som sekreterare. Det var så jag fick uppslaget och möjligheten till att undersöka organisationen, men det påverkar också min inställning till Coloboratie. Ingen information som presenteras om Coloboratie kommer dock från mig, utan uppsatsen baseras på intervjuerna. I uppsatsens metodavsnitt beskrivs innebörden av min forskarroll utförligt.

Redan när jag gick in i intervjuerna var jag intresserad av Coloboratie som ett exempel på relationen mellan rättighetsuppfyllelse och välgörelse. Relevansen i detta bekräftades när jag frågade respektive intervjupersoner om de anser att Coloboratie är en människorättsorganisation. Joakim och Cecilia svarade ja, men F svarade nej.

1.1 Syfte och frågeställningar

Den här uppsatsen har två delar och två syften. Den första delens syfte är att, genom intervjuer, undersöka Coloboraties verksamhet och dess effekter, för att ta reda på i vilket kontext projektet har startat och vad det bidrar med. Den andra delen är att, genom en beskrivande begreppsanalys, analysera hur intervjupersonerna pratar om och använder begreppet mänskliga rättigheter på olika sätt. Syftet med den andra delen är att betrakta olika perspektiv på frågan om Coloboratie Lund - Maxenu kan kallas för en människorättsorganisation, för att synliggöra komplexiteten i frågan. Syftet besvaras utifrån två frågeställningar:

1. Hur och varför startade organisationen Coloboratie Lund - Maxenu, och vilka effekter har organisationens verksamhet uppvisat?
2. Hur använder intervjupersonerna begreppet mänskliga rättigheter för att motivera sin åsikt angående om Coloboratie Lund - Maxenu är en människorättsorganisation eller ej?

För att besvara dessa frågeställningar kommer först intervjusvaren att redogöras för, under rubriken undersökning. Därefter genomförs den beskrivande begreppsanalysen under rubriken analys, den utgår ifrån intervjusvaren, samt två teoretiska perspektiv, för att besvara den andra frågeställningen.

1.2 Material

Uppsatsens primärmaterial är de två intervjuer som jag genomfört med F som är anställd som projektledare i Coloboratie Lund - Maxenu, respektive Joakim Månsson Bengtsson och Cecilia Lindskog. Intervjusvaren redogör för Coloboraties verksamhet, hur och varför den startade och vilka effekter den har haft, samt dess koppling till mänskliga rättigheter, utifrån intervjupersonernas perspektiv.^{10 11} De är resultatet av den undersökande fallstudien och besvarar den första frågeställningen. Den andra frågeställningen besvaras utifrån en analys av samma intervjusvar.

¹⁰ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju 2018-10-27

¹¹ Joakim Månsson Bengtsson, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia Lindskog, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

Uppsatsens sekundärmaterial utgörs av två kategorier av källor, dels av källor som redogör för romers utsatta situation, och dels källor som berör relationen mellan mänskliga rättigheter och hjälporganisationer. Delar av deras innehåll redogörs för under rubriken bakgrund och de, för studiens relevans centrala, källorna presenteras under rubriken forskningsöversikt.

1.2.1 Primärmaterial

Intervjuerna har genomförts utifrån boken *Intervjumetodik - den professionellt genomförda intervjuens* instruktioner för en halvstrukturerad intervju, vilket redogörs närmare för i uppsatsens metodavsnitt.¹²

Varje intervju var ca en halvtimme lång. De genomfördes med syftet att ta fram en grundläggande bild av organisationen och dess betydelse, utifrån intervjupersonernas perspektiv. Intervjuerna ger en unik inblick i en liten, lokal organisation. Intervjusvaren utgör både en redogörelse för situationen i byn Maxenu i Rumänien och ett exempel på relationen mellan hjälparbete och mänskliga rättigheter. Uppsatsens analyserande frågeställning är framtagen utifrån de grundläggande intervjusvaren. Det går att se ett syfte med att göra uppföljande intervjuer där intervjupersonerna får förtydliga sin syn på relationen mellan hjälparbete generellt, Colaboratie och mänskliga rättigheter. Jag har valt att enbart utgå ifrån dessa två intervjuer, eftersom att de ger en bild av intervjupersonernas spontana associationer till mänskliga rättigheter. Hade jag ställt mer specifika frågor, eller bett intervjupersonerna utveckla och förklara sig, fanns risken för att de hade gett svaren de trodde att jag ville ha, eller garderat sig och tagit tillbaka sina spontana uttalanden. Jag är inte ute efter att intervjupersonerna ska göra en djup analys av begreppet, utan vill analysera hur de spontant använder begreppet, för att få syn på vad de associerar med mänskliga rättigheter.

Det finns andra personer som hade kunnat vara relevanta att intervjua; elever och föräldrar i byn, lärarna som jobbar med verksamheten, rektorn i Maxenu skola och politiker som varit med och släppt fram verksamheten, till exempel. Det har jag inte gjort, dels på grund av brist på tid, plats

¹² Lantz, Annika. *Intervjumetodik - den professionellt genomförda intervjun*, s. 21. Studentlitteratur, 1993

och språkbarriärer, men det har heller inte varit nödvändigt för att uppfylla uppsatsens syfte. De tre personer som har intervjuats är de som har störst insikt i organisationen och dess verksamhet. De har en överblick och har följt med hela processen av att starta och utveckla projektet.

2. Bakgrund och forskningsöversikt

I bakgrunden redogörs det först närmare för rumänska romers situation i Rumänien och i Sverige, med särskilt fokus på utbildningssituationen och migrationsskäl. Därefter redogörs det för normen hos hjälporganisationer som arbetar rättighetsbaserat och vad den kan innebära. I forskningsöversikten lyfts och motiveras de, för studiens relevans centrala, källorna. Teoriernas vikt för uppsatsen presenteras och studiens syfte motiveras utifrån källorna.

2.1 Bakgrund

Diskrimineringen av romer i Europa sträcker sig flera århundraden tillbaka i tiden. Det är först under de senaste åren som makthavare börjar erkänna sina övergrepp. 2014 presenterades *Den mörka och okända historien VITBOK OM ÖVERGREPP OCH KRÄNKNINGAR AV ROMER UNDER 1900-TALET*, beställd av Sveriges regering.¹³ 2015 började Europeiska parlamentet, genom en resolution, officiellt stötta Minnesdagen över den romska förintelsen. 70 år efter att andra världskriget tagit slut.¹⁴ Trots erkännande och till viss del förbättrade förhållanden, fortsätter diskrimineringen.

Rumänska romers migrationsskäl

Efter socialismens kollaps i Rumänien, 1989, har nationalismen och rasismen, likväl som arbetslösheten och fattigdomen mot och bland romer ökat. På grund av diskrimineringen och den ömsesidiga bristen på social tillit mellan samhället och den utsatta gruppen, blir det mycket svårt att ta sig ur den utsatta situationen.¹⁵ Enligt *World Migration Report 2018*, som publicerades av

¹³ Den mörka och okända historien Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, arbetsmarknadsdepartementet, regeringskansliet, 2014

¹⁴ Europaparlamentets resolution av den 15 april 2015 om romernas internationella dag – antiziganism i Europa och EU:s erkännande av minnesdagen för folk mordet på romer under andra världskriget (2015)

¹⁵ Sigona, N., Clough Marinaro, "Introduction: Anti-Gypsyism and the Politics of Exclusion: Roma and Sinti in Contemporary Italy," *Journal of Modern Italian Studies*, 16(5): 583–589, 2011

International Organization for Migration, är Rumänien det EU-land med högst antal medborgare - både romer och icke-romer - som bor utomlands.¹⁶ Det finns många skäl till att människor migrerar. De skäl som invånarna från Maxenu, som kommit till Lund, i första hand uppger, är att det har varit det enda sättet att hitta försörjning för sig och sina familjer. Människorna som tigger utanför affärer i Lund kommer hit för att de behöver pengar till bostad, sjukvård och för att ge sina barn bättre förutsättningar, än den fattigdom de nu lever i.¹⁷

Romska barns i Rumänien utbildningssituation

Romska barn i Europa, och specifikt Rumänien, får trots demokratiskt styre och uttalade mänskliga rättigheter, inte sin rätt till utbildning tillgodosedd. 2011 fastslog EU att romska barn är särskilt utsatta när det kommer till hälsa, boende, näringsintag, integrering i samhället, diskriminering och våld. Det har länge rått en konsensus om vikten av utbildning som en del i arbetet att förbättra romska barns situation, men trots det har åtgärder för att förbättra deras skolgång inte lyckats tillgodose de behov som finns. Istället ställs samma krav på romska barn som på alla andra barn, utan att ta hänsyn till de speciella behov som kommer med en historisk bakgrund av social, ekonomisk och kulturell exkludering. Med andra ord respekterar inte det rumänska skolsystemet romska barns minoritetsrättigheter. EU och Europa utger sig för att ta god hänsyn till mänskliga rättigheter och vill ha en image av att vara humanitära, men när det kommer till minoriteters, som romers, rättigheter, så lämnar de mycket att önska.¹⁸

Redan i förskolan är romska barns deltagande lågt. Det lägger en grund för låg närvaro och dåliga resultat. 30% av Rumäniens romska skolbarn hoppar av skolan efter fyran. Enbart 20-25% procent fortsätter skolan efter 15 års ålder. Romska elever presterar lågt och får inte de stöd de behöver för att ta sig ur den onda cirkeln av utsatthet. Orsaker till det låga deltagandet är till exempel att alla inte registreras vid sin födsel och att flera hamnar i tidiga äktenskap eller

¹⁶ International Organization for Migration, World Migration Report 2018, p. 72, tillgänglig på https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf hämtad 2018-01-09

¹⁷ Joakim Månsson Bengtsson, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia Lindskog, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

¹⁸ Roth, Maria; Moisa, Florin. The right to education of Roma children in Romania: European policies and Romanian practices, i: *International Journal of Children's Rights*, 2011

trafficking. 80% av Rumäniens befolkning som inte deltar i den grundläggande utbildning som förväntas av medborgare, är romer.¹⁹

Systemet är inte anpassat för att motverka den utsatta situationen. Författarna menar att det inte räcker för romska elever att ha rätt till att gå till skolan, de behöver också hjälp att klara av sin utbildning. Lärare skyller på eleverna och deras föräldrar istället för att ta hänsyn till strukturen. Det finns blandade attityder till utbildning för sina barn, hos romska föräldrar. Vissa har ingen tilltro till skolan och lärarna, men andra anser att barnen bör utbildas och att det kan innebära förbättringar i deras livssituation. Många har svårt att stötta och hjälpa sina barn i sin skolgång, eftersom de själva är lågutbildade eller utbildade. Därför hävdar författarna att de insatser som hittills gjorts, bland annat av EU, inte är tillräckliga. De ger flera förslag på åtgärder som de anser bör tas. Undervisningen borde anpassas så att studietekniker och strategier för att klara av skolan lärs ut. Detta då inte alla elever har förutsättningarna att själva kunna hantera sin utbildning, med sig hemifrån, eller kan förvänta sig att stöd ordnas hemifrån. På grund av detta förespråkas även läxhjälpverksamhet och extra stöd från skolan, som kan väga upp för svåra hemförhållanden. Författarna föreslår också att skolan bör lära eleverna mer om samhället, den politiska situationen och hur de kan påverka sin egen livssituation genom samhällets verktyg. Det kan både öka den sociala tilliten mellan samhället och minoritetsgruppen och leda till förbättringar.

Rumänska romers utsatta situation i Sverige

Utsatta EU-migranter som befinner sig i Sverige har inte tillgång till grundläggande rättigheter som rätten till bostad, rätten till rent vatten och hygien och rätten till en god hälsa. Dessutom behandlas de illa av polisen, och möter istället för trygghet, hot och diskriminering, när de kommer till Sverige. Det skriver Amnesty International i en nyligen släppt rapport.²⁰

Anledningen till att människor kommer till Sverige, från Rumänien, är ofta för att försöka tjäna

¹⁹ Ibid

²⁰ Sweden: A Cold Welcome: Human Rights of Roma and Other 'Vulnerable EU Citizens' at Risk. Amnesty International, 2018-11-23

pengar till sig och sin familj, för att ha råd med bostad, mat, sjukvård och utbildning för barnen. Många har inget annat val än att tigga, men de flesta önskar att kunna hitta ett jobb.²¹

Enligt polisen, befinner sig ca 4500 EU-medborgare i Sverige och tigger, våren 2018. Politiker i 26 procent av Sveriges kommuner beskriver samtidigt tiggeri som ovärdigt, säger att det inte ska finnas tiggare i Sverige och menar att Rumänien och Bulgarien "exporterar sina fattiga" till Sverige. Tidigare tiggerisamordnaren Martin Valfrid förespråkar ett förbud. Det finns starka politiska krafter och en tydlig attityd i Sverige som är negativt inställd till utsatta människor som kommer från andra EU-land för att tigga här.²² Den 17 december 2018 kungjordes att Vellinge kommun i Skåne har fått lov av Högsta Förvaltningsdomstolen att förbjuda tiggeri.²³

Rättighetsbaserat arbete för organisationer

2003 blev rättighetsbaserat arbete en global norm, då FN:s utvecklingsmyndigheter antog "*the Common Understanding on Human Rights- Based Approaches to Development Cooperation and Programming*". Under 2010-talet har rättighetsbaserat arbete blivit dominerande verktyg för de flesta av de olika organisationer som jobbar med utveckling. Det här sker mot bakgrunden av inträdet av andra generationens rättigheter. Människorättsorganisationerna har blivit fler och spridit sig när hjälparbete inriktat på social och ekonomisk rättvisa blivit rättighetsfrågor.²⁴

Det finns flera sätt att strukturera rättighetsbaserat arbete efter och olika forskare tolkar och formulerar rättighetsprinciper på olika sätt. UNICEF har identifierat 6 kärnprinciper som ska öka förståelsen för mänskliga rättigheter och kan ligga till grund för rättighetsbaserat arbete. Mänskliga rättigheter ska vara universella och obrytbara. De går inte att dela upp mellan människor, eller i delar. Andra människors rättigheter är förutsättningen för ens egna rättigheter. De mänskliga rättigheterna tillhör alla, utan diskriminering. De handlar om egenmakt och

²¹ Joakim Månsson Bengtsson, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia Lindskog, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

²² Dahlin, Patrik, Var fjärde kommun vill ha tiggeriförbud. SVT Nyheter, 2018-04-05

²³ Benigh, Love och Ulander, Kenneth, Ja till tiggeriförbud i Vellinge. SVT Nyheter, 2018-12-17

²⁴ Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, hämtad 2019-01-09, 2012

inkludering, varje människa är sitt eget rättighetssubjekt. Den sista principen gäller ansvarsutkrävande och den juridiska aspekten av mänskliga rättigheter.²⁵ En artikel av Natasha Blanchet-Cohen och Christophe Bedeaux delar istället in det i fyra principer; Universalitet och jämlikhet; deltagande och egenmakt, att vara sitt eget rättighetssubjekt, samarbete mellan sociala och politiska aktörer och ansvarsutkrävande.²⁶

Det finns olika dimensioner av mänskliga rättigheter. Artikeln *Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City*, delar in dem i tre dimensioner; mänskliga rättigheter som juridik, värdegrund eller politik. Dimensionerna går i varandra och stärker varandra. Det mest lättillgängliga för en icke-statlig organisation är att jobba med mänskliga rättigheter som värderingar. Utifrån dem kan de påverka både politiken och juridiken och de får större signifikans, vilket betyder att arbete utifrån värderingarna de mänskliga rättigheterna bygger på får tyngre legitimitet.²⁷

Det finns begränsad forskning om och utvärdering av effekterna av rättighetsbaserat arbete. Varje organisation har sin tolkning av vad rättighetsbaserat arbete innebär för dem. Rättighetsbaserat arbete har långsiktiga mål och därför behöver det utvärderas i flera steg. Roten i rättighetsbaserat arbete är fattigdomsbekämpning. Staten ska hållas ansvarig för att tillgodose människors behov. Det rättighetsbaserade arbetet har ett särskilt fokus på varje individs behov, utifrån de mänskliga rättigheterna.²⁸

2.2 Forskningsöversikt

²⁵ UNICEF. The human rights-based approach. Statement of common understanding. Hämtad från: <http://www.unicef.org/sowc04/files/AnnexB.pdf>, 2004

²⁶ Blanchet-Cohen Natasha, Bedeaux, Christophe, Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives, Concordia University, Department of Applied Human Sciences, 7141 Sherbrooke St. West, Montreal, Quebec H4B 1R6, Canada, Children and Youth Service Review, 2014

²⁷ Merry, Sally Engle; Levitt, Peggy; Çerban Rosen, Mihaela och Yoon, Diana H.. *Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City*, 2010.

²⁸ Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, Polity, Vol. 44, No. 4, Deepening Democracy (October 2012), s. 523-541, 2012, hämtad 2019-01-09

Det finns flera rapporter, uppsatser och uttalanden om romers situation i Europa och den strukturella diskriminering de möter. Dessa källor berör allt ifrån polisbrutalitet och tvångsförflyttningar, till bristande grundläggande mänskliga rättigheter, som rätten till boende, mat och hälsa. Den första halvan av uppsatsens centrala kontext gäller romers situation, gällande utbildning och migration. Den andra halvan av uppsatsens centrala kontext rör organisationer som arbetar rättighetsbaserat. Jag lyfter här fram tre, för den här uppsatsen, viktiga källor, som behandlar icke-statliga organisationer som använder mänskliga rättigheter som verktyg, och olika dimensioner av mänskliga rättigheter, i förhållande till det.

För analysen är den teoretiska kontexten central. Uppsatsen utgår ifrån två teoretiska perspektiv som illustrerar komplexiteten i begreppet mänskliga rättigheter och visar på att olika angreppssätt är möjliga för att tolka och använda begreppet. Haslanger menar i sin beskrivande begreppsanalys att begreppsanalys inte bara handlar om att definiera begrepp, utan också att undersöka hur de används. Hennes tes lägger grund för analysens relevans.

Den akademiska artikeln *The right to education of Roma children in Romania: European policies and Romanian practices*, av Maris Roth och Florin Moisa redogör för utbildningssituationen för romer i Rumänien. Författarna presenterar även åtgärder som de anser behöver tas för att förbättra situationen. Artikeln synliggör att den låga utbildningsnivån hos romer är ett strukturellt problem och visar på skäl till varför det inte är tillräckligt att skolan är öppen för alla, för att se till att varje barn får sin utbildning.²⁹ Källan målar upp en generell kontext som motsvarar den bild av situationen för romers utbildning som går att se lokalt i Maxenu.

Amnesty Internationals rapport med titeln *Sweden: A Cold Welcome: Human Rights of Roma and Other 'Vulnerable EU Citizens' at Risk*, redogör för situation som så kallade "utsatta EU-migranter" som söker sig till Sverige, utsätts för. Rapporten har tagits fram som en reaktion på att Sverige inte tar ansvar för människor som befinner sig i landet grundläggande mänskliga

²⁹ Roth, Maria; Moisa, Florin. The right to education of Roma children in Romania: European policies and Romanian practices. I: *International Journal of Children's Rights*. 2011

rättigheter. Den ställer Sveriges regering till svars för att inte tillgodose grundläggande rättigheter som rätten till trygghet, bostad och hygien. Dessutom utsätts människor i Sverige för polisbrutalitet och tvångsflyttningar.³⁰ Det är på grund av den här kontexten som aktivister som Joakim och Cecilia drivit härbärge i Lund. På så vis har de lärt känna människor från Maxenu och det var i den kontexten som Joakim tog initiativet till att starta Coloboratie.³¹ Därför är den svenska kontexten relevant bakgrund till den här uppsatsen.

Artikeln *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts* utvärderar organisationen Plan Internationals arbetssätt baserat på mänskliga rättigheter, som ett exempel på en av de många utvecklingsorganisationer som uppkommit under de senaste årtiondena och arbetar rättighetsbaserat. Den diskuterar organisationers rättighetsbaserade arbete generellt, och konstaterar att det spridits och blivit normativt, men samtidigt inte går att generalisera, då varje organisation har sin egen variant.³² Artikeln är central för mitt syfte, då den pekar på kriterier för vad en människorättsorganisation är eller kan vara, då den diskuterar en samtida kontext av ett stort antal utvecklingsorganisationer som arbetar rättighetsbaserat och redogör för hur mänskliga rättigheter påverkat normerna och diskursen för utveckling. Jag använder den dels för att titta på vad som definieras som rättighetsarbete och dels för att sätta in hjälporganisationen Coloboratie i en kontext av en global värld med en trend av organisationer som jobbar rättighetsbaserat.

Artikeln *Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives* skrivs utifrån de som tar ansvar för att tillgodose mänskliga rättigheter och utgår ifrån de aktörerna som "skyldighetsbärare". Den ger ett av flera perspektiv på ansvarsutkrävande som tillsammans visar på att det finns flera förhållningssätt till fenomenet. Artikeln lyfter flera varianter av tydliga kriterier på vad som räknas som rättighetsarbete. Det gör artikeln relevant för min analys av

³⁰ Sweden: A Cold Welcome: Human Rights of Roma and Other 'Vulnerable EU Citizens' at Risk. Amnesty International, 2018-11-23

³¹ Joakim Månsson Bengtsson, grundare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

³² Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, s. 523-541, 2012, hämtad 2019-01-09

Coloboraties arbete. Dessutom bidrar artikelns bild av skyldighetsinnehavare som kommun, likväl som organisationer, till en nyanserad bild av ansvar och ansvarsutkrävande.

I artikeln *Women's Human Rights and Social Movements in New York City* presenteras två icke-statliga organisationer som använder mänskliga rättigheter som verktyg i sitt arbete med kvinnors rättigheter. En, för min uppsats central, tes som presenteras i artikeln är att rättighetsbaserat arbete kan använda olika dimensioner av mänskliga rättigheter och att de olika dimensionerna stärker de mänskliga rättigheternas status och legitimitet. Exempelfallen i den här texten är organisationer som utövar rättighetsbaserat arbete, med fokus på juridik och politik. De arbetar tydligare med ansvarsutkrävande riktat mot staten och därför erbjuder källan ett viktigt perspektiv på rättigheter och skyldigheter. Den ger ett av flera perspektiv på ansvarsutkrävande som tillsammans visar på att det finns flera förhållningssätt till fenomenet.³³

I nästa avsnitt beskrivs metoden och teorin som används för uppsatsens undersökning och analys. Metoden visar vikten av att undersöka begreppsanvändning och teorierna visar att det finns nyanser och skilda förhållningssätt i väletablerade människorättsteorier, vilket ger nyanserna i intervjuvarna en teoretisk förankring. I följande avsnitt redogörs det närmare för metod- och teorikällorna och deras relevans för studien motiveras.

Författarna Roth och Moisa hävdar att aktiva åtgärder måste tas för att förbättra tillgodoseendet av romska barns rätt till utbildning. Ett av deras exempel är läxhjälp, vilket är vad Coloboraties verksamhet tillför. Det gör det relevant att titta på Coloboratie som ett exempel på en åtgärd som stärker romska barns rättighet till utbildning.

Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives och *Women's Human Rights and Social Movements in New York City* nyanserar bilden av ansvarsutkrävande riktat mot stater, i människorättsarbete. Det är ett exempel på hur varje organisation gör sin

³³ Merry, Sally Engle; Levitt, Peggy; Çerban Rosen, Mihaela och Yoon, Diana H.. Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City. I: *Law & Society Review*, 2010.

tolkning av kriterier för ett rättighetsbaserat arbete. Tillsammans visar källorna vikten av att undersöka vem eller vilka som är och kan vara skyldighetsbärare. De visar också på att det därför är relevant att undersöka flera, olika organisationer, som arbetar rättighetsbaserat, för att öka förståelsen för relationen mellan hjälparbete och arbete, och mänskliga rättigheter.³⁴

3. Metod och teori

Uppsatsen har två delar, med varsin frågeställning och metod. Den första delen är undersökande använder en halvstrukturerad intervju som metod, utifrån boken *Intervjumetodik - den professionellt genomförda intervjun*. Den andra delen är analytisk. Metoden är beskrivande begreppsanalys utifrån Sally Haslangers *Gender and Race: (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be?* I analysen tillämpas två teorier, som sätter intervjusvaren i en teoretisk kontext.

3.1 Metod

Utöver de två metodkällorna, för intervju respektive beskrivande begreppsanalys, har jag använt kapitlet *Rethinking the proxemics of interviewing* av Marianne Liliequist, från boken *Cross-Cultural Interviewing*. Liliequists tes är att när intervjuer sker över kulturella gränser påverkas hela intervjusituationen från förberedelse till resultat. Både min och mina intervjupersoners roller i intervjusituationen, samt vem jag är i min roll som forskare och analytiker, är faktorer som måste tas med i beräkningen. De faktorer som Liliequist utgår ifrån är sådant som påverkar varje intervjusituation. Hon tar särskilt upp det särskilda med en intervju som sker över kulturella gränser, och hur olika kulturella möten har inverkan på samtal.

3.1.1 Intervju som metod

Jag har genomfört halvstrukturerade intervjuer, vilket innebar att jag gick in i intervjusituationen med en lista med förutbestämda frågor skrivna mina förutsedda syften, men förde ett öppet samtal, där intervjupersonerna hade möjligheten att påverka innehållet i samtalet. Intervjuerna

³⁴ Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, s. 523-541, 2012, hämtad 2019-01-09

hade två förutsedda syften. Det ena var att få en grundläggande uppfattning om organisationens verksamhet och omfattning. Jag ville höra, med intervjupersonernas egna ord, hur verksamheten såg ut och fungerade. Det andra syftet var att få en uppfattning om hur de inblandade personerna ser på organisationen, dess betydelse, syfte och koppling till mänskliga rättigheter. De två syftena innebar en blandning mellan öppna och slutna frågor. Det var jag som valde intervjuernas riktning och vad vi skulle prata om, jag satte relativt tydliga ramar. Samtidigt som jag ställde de specifika frågorna, som till exempel när de startade och hur många barn som deltar i projektet, var jag mån om att få ut intervjupersonernas egen syn på organisationen och dess verksamhet. Därför inledde jag båda intervjuerna med den öppna frågan: varför startade ni Coloboratie Lund - Maxenu? Utifrån det svaret fyllde jag på med följdfrågor. Efter det ställde jag en blandning av specifika och öppna frågor, baserat dels på vad intervjupersonerna tog upp och dels på vad jag behövde veta.³⁵

3.1.2 Beskrivande begreppsanalys

I kapitlet *Gender and Race: (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be?*, i boken *Resisting Reality: Social Construction and Social Critique* presenteras Sally Haslanger tre typer av begreppsanalys; konceptuell, beskrivande och analytisk. Den konceptuella har som syfte att kartlägga och konkretisera den "allmänna uppfattningen" av ett begrepps innebörd. Den analytiska har som syfte att låta analytikern lägga sin egen innebörd i ett begrepp, för att belysa något, påverka ett förändrat synsätt eller hitta bättre sätt att benämna saker. Jag kommer att göra en beskrivande begreppsanalys. Jag är inte ute efter att ge begreppet mänskliga rättigheter en ny innebörd, och jag har inte för avsikt att kartlägga en allmän eller generell uppfattning av begreppet. En beskrivande begreppsanalys går empiriskt tillväga. Istället för att, som den konceptuella begreppsanalysen, försöka ringa in den allmänna extensionen av ett begrepp, utgår den beskrivande begreppsanalysen ifrån begreppets extension och analyserar det utifrån för undersökningen relevant material. Målet är inte nödvändigtvis en definition, utan snarare en beskrivning av begreppet innebörd för de som använder det.³⁶

³⁵ Lantz, Annika. *Intervjumetodik - den professionellt genomförda intervjun*, s. 14-23, 1993

³⁶ Haslanger, Sally. *Gender and Race : (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be? I Resisting Reality: Social Construction and Social Critique*, s. 221-246, 2013

Syftet begreppsanalysen fyller i den här uppsatsen är att jämföra hur de olika intervjupersonerna använder begreppet mänskliga rättigheter. Tillsammans med de två teoretiska perspektiven utgör de empirin som analysen utgår ifrån. I min analys kommer jag att utgå ifrån empirin och strukturera, sammanställa och jämföra intervjuvaren, samt sätta dem i en teoretisk kontext.

Anledningen till att jag valt att använda just Haslangers beskrivande begreppsanalys som metod är för att den fokuserar på i vilken kontext ett begrepp används. Den beskrivande begreppsanalysen menar att det viktiga med ett begrepp är inte dess vetenskapliga definition, utan hur det används och vilken innebörd den som använder begreppet lägger in i det. Intervjuvaren gjorde det tydligt att intervjupersonerna har olika associationer till och uppfattning om begreppet mänskliga rättigheters betydelse. Svaren jämförs och analyseras för att få en bild av hur innebörden som intervjupersonerna lägger i begreppet skiljer sig åt. Den bilden visar på komplexiteten i vad det innebär att vara en människorättsorganisation, och att arbeta med rättighetsbaserat arbete, det finns inte ett rätt svar, eller en definition.

Varje organisation gör sin tolkning av vad rättighetsbaserat arbete innebär, och de långsiktiga effekterna av rättighetsbaserat arbete är svåra att mäta, eller överblicka.³⁷ Genom en beskrivande begreppsanalys av hur tre personer inom samma organisation lägger in olika betydelse i begreppet, och därmed har olika syn på sitt arbete och dess relation när det kommer till mänskliga rättigheter går det att få syn på hur relationen mellan organisationen och mänskliga rättigheter ser ut och få en inblick i argumenten för om Coloboratie kan kallas för en människorättsorganisation eller ej.³⁸

En beskrivande begreppsanalys utgår ifrån ifrån ett begrepps extension, alltså ifrån det som begreppets definition innefattar, och bygger sedan därifrån en analys av hur människor beskriver och använder begreppet.³⁹ Mänskliga rättigheter som begrepp har inte en självklar definition. Det

³⁷ Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, s. 523-541, 2012, hämtad 2019-01-09

³⁸ Haslanger, Sally. *Gender and Race : (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be?* s. 221-246, 2013

³⁹ Ibid

finns flera dimensioner av begreppet.⁴⁰ Natasha Blanchet-Cohen och Christophe Bedeaux lyfter UNICEFs 6 kriterier som kan definiera rättighetsbaserat arbete, och använder själva fyra. Det är bara två av många exempel på hur olika aktörer utgår ifrån olika tolkningar. Min analys utgår ifrån hur intervjupersonerna förhåller sig till tre saker; vem som är ansvarig för tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna, de mänskliga rättigheternas universalitet och de mänskliga rättigheterna som politiskt verktyg. Flera av de värderingar som UNICEF och Blanchet-Cohen och Bedeaux lyfter ryms och diskuteras under respektive rubrik. Dessa tre rubriker har tagits fram utifrån UDHR, samt mina tre källor om rättighetsbaserat arbete hos organisationer.

3.1.3 Forskningsetiska bedömningar

F bor i Maxenu. Han kom till Lund för att be om hjälp och försöka tjäna pengar. Här lärde han känna Joakim, och var sen med och startade Coloboratie. F är ansvarig för verksamheten på plats, och var med i alla steg i processen av att starta upp verksamheten. Han har inblick i organisationen från idé, till uppstart, till hur verksamheten tar sig ut och vilka effekter den har för både deltagarna och i byn. F är själv en del av både samhället i vilket verksamheten finns och av själva verksamheten.⁴¹

F är anställd och får sin lön av organisationen. Det är den svenska styrelsen som är ansvarig för Fs arbetsvillkor och lön.⁴² Varje intervjusituation har en viss maktobalans, då den som intervjuar styr samtalet.⁴³ Att jag är med i styrelsen bidrar ytterligare till den maktobalansen och skulle kunna påverka hur F väljer att svara på mina frågor. Dock är jag ny i organisationen och har inget direkt ansvar för den professionella kontakten med F. Vi har aldrig pratat om hans lön, diskuterat hans arbetsvillkor eller haft någon typ av interaktion gällande hans anställning. Jag var från början tydlig med att han inte var tvungen att ställa upp, att han bara behövde svara på frågor han var bekväm med och att jag inte skulle skriva in hans namn i uppsatsen. Jag berättade

⁴⁰ Merry, Sally Engle; Levitt, Peggy; Çerban Rosen, Mihaela och Yoon, Diana H.. *Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City*, 2010.

⁴¹ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-27

⁴² Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁴³ Lantz, Annika. *Intervjumethodik - den professionellt genomförda intervjun*, s. 13. Studentlitteratur, 1993

syftet med intervjun och vad den skulle användas till, i förväg. Intervjusituationen var avslappnad. F skämtade och skojade, och svarade på ett otvunget sätt, vilket gav intrycket av att han inte kände sig pressad att svara på ett visst sätt. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om i vilken kontext intervjun har getts.^{44 45}

Jag och F har olika sociala och kulturella bakgrunder. Vi skiljer oss när det kommer till kön, klass, nationalitet och livssituation. Olika sociala koder kan innebära att tonfall, uttryck och jargong missförstås. Jag hade dock, när intervjun ägde rum, spenderat flera dagar i byn och umgåtts med F, lärt känna honom och hans jargong, vilket underlättade för intervjun. Uppsatsen kan inte göra anspråk på att redogöra för hur F tänker, eller exakt vad han menar med det han säger, utan har som syfte att redovisa min analys av vad hans säger.⁴⁶

F har en personlig relation till och är del av både byn Maxenu och Coloboraties verksamhet. Han berättar om ett samhälle och en situation som jag inte kan relatera till. F kan välja vilka delar han vill betona och inte och hans svar är inte objektiv information, utan hans uppfattning. Syftet med intervjun är inte att ta fram en allmängiltig sanning, utan att få Fs perspektiv på verksamheten och dess betydelse. Sakkunskapen och fakta som presenteras med intervjuerna har bekräftats i båda intervjuerna.

Joakim och Cecilia kommer från Lund. Joakim tog initiativet till Coloboratie Lund - Maxenu och Cecilia är nu ordförande i organisationen. Joakim är i dagsläget kassör. Syftet med intervjun var att få deras perspektiv på organisationen och dess koppling till mänskliga rättigheter, samt en bild av hur och varför organisationen startade och vilka effekter den har haft. Cecilia och Joakim har både ett utifrånperspektiv på byn och skolan i Rumänien och hur det är att vara en del av, eller i behov av verksamheten och ett inifrånperspektiv på själva organisationen och hur den

⁴⁴ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-27

⁴⁵ Liliequist, Marianne. Rethinking the proxemics of interviewing. I *Cross-Cultural Interviewing - feminist experiences and reflections*, Gabriele Griffin(red.), s. 65-75. London ; Routledge, Taylor & Francis Group, 2016

⁴⁶ Ibid

fungerar. De är vänner med och har bekanta som kommit från Maxenu till Lund för att titta och som bor i Maxenu.⁴⁷

Liliequist pratar om problem med kulturella barriärer i intervjusituationen, men hon berör även hur en för stor familjaritet kan påverka intervjun. Genom Coloboratie har jag lärt känna Cecilia och Joakim väl, vilket innebär att jag har en förförståelse för dem och deras uttalanden. Det påverkar mig, då jag har en förförståelse och en förväntan på vad de ska säga och vad de menar med det. Å ena sidan gör det att det blir lättare att tolka och förstå intervjusvaren, men å andra sidan kan det påverka objektiviteten i min forskarroll. Det skulle också kunna innebära att jag tar för självklart, saker som läsaren av den här uppsatsen inte kan förväntas känna till, men jag eftersträvar transparens och tydlighet i så hög grad som möjligt.⁴⁸

Anledningen till att det är så viktigt att ta upp vilka intervjupersonerna, likväl som vem jag, är, är reflexivitet. Både de som förmedlar intervjusvar och jag som både intervjuare och analytiker påverkar svaren och resultaten, genom formuleringar och tolkningar.⁴⁹ Beroende på vem en är, vilken kontext en befinner sig i och vad en tycker, formulerar och tolkar en saker på olika sätt. Det är en central del av den beskrivande begreppsanalysen och jag får anledning att återkomma till det.⁵⁰ I och med att det är en avgörande faktor för analys och resultat är det viktigt med transparens. Alltifrån intervjuer, till teorier, till analysen går genom, och påverkas av mig som författare.⁵¹ Utifrån det är det särskilt viktigt att nämna redovisningen av intervjusvaren. Med undantag för några citat, återges intervjuerna som referat. Det innebär ett extra steg mellan läsare och material. Citaten syftar till att minska avståndet mellan läsare och råmaterial. Det finns också flera skäl till att intervjuerna till största delen redovisas med referat. Att intervjuerna inte redogörs för i sin helhet beror dels på att det hade tagit för stort utrymme, dels på att inte allt i

⁴⁷ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁴⁸ Liliequist, Marianne. Rethinking the proxemics of interviewing. I *Cross-Cultural Interviewing - feminist experiences and reflections*, s. 65-75. London ; Routledge, Taylor & Francis Group, 2016

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Haslanger, Sally. Gender and Race : (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be? I *Resisting Reality: Social Construction and Social Critique*, s. 221-246, Oxford Scholarship Online, 2013

⁵¹ Liliequist, Rethinking the proxemics of interviewing. I *Cross-Cultural Interviewing - feminist experiences and reflections*, s. 65-75, 2016

intervjuerna är relevant för uppsatsens syften och dels på att intervjuerna var halvstrukturerade och hoppar fram och tillbaka mellan olika ämnen. Det hade varit svårt, att läsa och förstå uppsatsen.

3.2 Teori

Två teorier appliceras på uppsatsens analys; Martha Nussbaums förmågor-teori, och Thomas Pogges teori om social rättvisa. Anledningen till att ha *två* teorier är att visa på en vetenskaplig kontext där mänskliga rättigheter inte har *en* självklar definition. Varför jag valt just dessa två teorier är på grund av att de bygger sina teorier från olika håll, Nussbaum bygger från individen och Pogge bygger från strukturen. De har samma mål i den utsträckning att de båda vill att alla människor ska ha innehållet i UDHR tillgodosedda, men de har olika förhållningssätt till hur det ska gå till. Det går att se vissa paralleller mellan Joakim och Cecilias intervjuvar och Nussbaums teori, likväl som mellan Fs intervjuvar och Pogges teori. Jag menar inte att hävda att varken intervjupersoner eller teoretiker nödvändigtvis skulle hålla med om detta, utan strävar enbart efter att analysera och jämföra intervjuvaren och teorierna.

3.2.1 Thomas Pogges teori om social rättvisa

Thomas Pogge skriver i sin bok *World Poverty and Human Rights* om absolut fattigdom, social rättvisa, staters ansvar och den strukturella förändring som krävs för att tillgodose människors grundläggande behov. Hans teori om social rättvisa vill åstadkomma en politisk och strukturell förändring så att allas grundläggande behov blir tillgodosedda. Mänskliga rättigheter är hans mål, men också ett verktyg för att åstadkomma politisk och strukturell förändring.⁵²

Pogge fastställer att stora delar av världens befolkning lever i extrem fattigdom och att det får ödesdigra konsekvenser för deras liv. Han menar att det är på grund av världens rika befolkning och rika nationer. Det beror både på att kolonialismen och slaveriet har lett fram till en ojämlik värld, och att vi lever i en struktur som skapar och återskapar en värld där makt och resurser är ojämnt fördelade. Pogge menar att vi istället behöver en struktur med tillgodosendandet av allas

⁵² Pogge, Thomas. *World Poverty and Human Rights*. Andra upplagan, s.18-26, Polity Press, 2011

grundläggande behov inbyggt. Han använder det faktum att det råder en internationell konsensus om att de mänskliga rättigheterna bör följas för att motivera en strukturell förändring.⁵³

Pogge argumenterar utifrån idén om negativa skyldigheter. En negativ skyldighet är skyldigheten att inte orsaka någon skada, eller aktivt hindra någon från att få sina rättigheter tillgodosedda till skillnad från positiva skyldigheter, som kräver faktisk handling från skyldighetsbäraren. Pogge menar att det är en negativ skyldighet hos världens rika och mäktiga länder att tillgodose alla människors grundläggande behov. Detta i och med att det är de rika länderna som orsakat och orsakar den absoluta fattigdomen och konsekvenserna av den, i världen. De rika västvärldsstaterna är ansvariga för att ha skapat och upprätthålla en struktur som de själva tjänar på, samtidigt som den försätter andra i absolut fattigdom. Den här strukturen skapas och återskapas hela tiden och så länge det råder en strukturell maktobalans kommer världens rika länder att vara ansvariga för fattigdomen i resten av världen. För att uppfylla sina negativa skyldigheter i att inte orsaka skada eller aktivt hindra människors rättigheter måste en alltså ingripa för att förändra strukturen.⁵⁴

Pogge använder de mänskliga rättigheterna för att motivera och förklara människors grundläggande behov. Mänskliga rättigheter är lagom specifika och krävande. De ställer tillräckligt generella och låga krav för att stater ska gå med på att åta sig att följa dem, men innehåller tillräckliga krav för att tillgodose människor grundläggande behov, när de följs. De har stor legitimitet i och med att det råder internationell konsensus i att följa, åtminstone, de negativa rättigheterna. Han använder mänskliga rättigheter som anspråk att rikta mot samhällets institutioner, och som definitionen på vad människor bör få ut av samhällets institutioner.⁵⁵

Enligt Pogge kan en makthavare inte bryta mot de mänskliga rättigheterna. Om någon inte har något av behoven som står i UDHR, tillgodosedda, beror det på att samhällets institutioner har

⁵³ Ibid

⁵⁴ Ibid s. 58-76

⁵⁵ Ibid s. 58-76

misslyckats med att tillgodose behoven. Mänskliga rättigheter mäts inte i hur enskilda individer har det, utan i vilka rättigheter samhället tillgodoser.⁵⁶

På olika sätt ska alla människor ha innehållet i de mänskliga rättigheterna. Pogge vill se en fortsatt mångkulturell värld, där tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna sker på olika sätt. Det viktiga är att det sker, och att de som är ansvariga för det - de forna koloniserarna och nuvarande makthavarna som både orsakat och tjänar på den struktur som innebär en utbredd, absolut fattigdom. Pogge jobbar utifrån de mest grundläggande rättigheterna som till exempel allas rätt till, till exempel mat, kläder, bostad och hälsovård. Han poängterar att det inte finns ett rätt sätt att tillgodose de mänskliga rättigheterna, utan att det kan anpassas till olika kulturer och statskick. Huvudsaken är att de tillgodoses och att makthavare representerar *folkens* intressen. Samtidigt som Pogge menar att mänskliga rättigheter kan tillgodoses på olika sätt så bygger hans teori om social rättvisa på strukturell förändring. Han lägger ansvaret för denna förändring hos världens mäktigaste makthavare och menar att varje samhälles institutioner ska vara designade för att tillgodose de mänskliga rättigheterna.⁵⁷

3.2.2 Martha C. Nussbaums teori om förmågor

Martha Nussbaum anser att inget av de sätt att mäta och värdera utveckling, framgång och välmående, som brukar tillgås, tar tillräckligt god hänsyn till människor och hur de har det.⁵⁸ Hon bygger på Amartya Sens teori om förmågor.⁵⁹ Nussbaum har tagit fram *centrala förmågor*, de saker som varje människa bör ha möjlighet att göra, och det är för Nussbaum kärnan i vad utveckling ska sträva mot. Att utgå från de centrala förmågorna är ett sätt att ta sig an utveckling som hon menar tar hänsyn till människor bättre än BNP, till mångfald bättre än utilitarism och är mer effektivt och konkret än mänskliga rättigheter. Hon vill uppnå *mänsklig värdighet* för alla människor. Hennes tio centrala förmågor fokuserar på självförverkligande och egenmakt, samt tillgodoseende av grundläggande behov.⁶⁰

⁵⁶ Ibid s. 58-76

⁵⁷ Ibid s. 58-76

⁵⁸ Nussbaum, Martha C. *Creating Capabilities - the Human Development Approach*, s.1, 2013

⁵⁹ Wells, Thomas. *Sen's Capability Approach*, Internet Encyclopedia of Philosophy, hämtad 2019-01-05

⁶⁰ Nussbaum, Martha C. *Creating Capabilities - the Human Development Approach*, s.29-33, 2013

Den här uppsatsen använder en av Martha Nussbaums böcker; *Creating Capabilities - the human development approach*, där hon presenterar och argumenterar för sin teori. I bokens första kapitel introducerar Nussbaum den indiska kvinnan Vasanti som ett exempel. Vasantis förmågor och avsaknad av förmågor återkommer som exempel igenom hela boken. Först beskriver Nussbaum Vasantis avsaknad av utbildning, inkomst och social trygghet, vilken satt henne i en svag position, särskilt efter att hon varit tvungen att ta ut skilsmässa, då hennes man behandlat henne illa. Nussbaum fäster särskilt vikt vid hur Vasanti, som kvinna, haft sämre möjligheter för tillgång till förmågor, än om hon varit man. Nussbaum beskriver vidare hur Vasanti genom den icke-statliga organisationen SEWA fått möjlighet att låna pengar och starta ett företag, gå kurser och lära sig läsa och skriva, och kunnat bygga upp ett socialt kontaktnät. Den icke-statliga organisationen har med andra ord tillgängliggjort många viktiga förmågor för Vasanti. Nussbaum trycker särskilt på vikten av utbildning. Genom utbildning får en människa möjlighet att delta i den politiska världen.⁶¹ Utbildning bidrar till både självförverkligande och egenmakt, vilket är det viktigaste viktiga delar i att nå Nussbaums målbild om mänsklig värdighet. Ett viktigt begrepp för Nussbaum är *fertila förmågor*. En fertil förmåga är en förmåga som är en förutsättning för andra förmågor. Nussbaum belyser särskilt utbildning som exempel på en fertil förmåga.⁶²

Mänskliga Rättigheter, och Nussbaums teori om förmågor, har motsvarande premisser, innehåll och mål. När Nussbaum jämför sin teori med de mänskliga rättigheterna säger hon att de är mycket lika och kallar sin teori för "en art av mänskliga rättigheter. Både förmågor-teorin och De mänskliga rättigheterna utgår ifrån att människor är berättigade vissa saker bara genom att vara människor. UDHR och Nussbaums tio centrala förmågor har motsvarande innehåll, de är generellt sett överens om vad människor har för grundläggande behov och att dessa ska uppfyllas.⁶³

⁶¹ Ibid s. 2-11

⁶² Ibid s.144-146

⁶³ Ibid s. 62-68

Nussbaum gillar inte uppdelningarna av Mänskliga Rättigheter i “positiva” och “negativa” rättigheter och i första och andra generationens rättigheter, då hon menar att tillgodoseendet av varje rättighet kräver en aktiv insats. Att jobba utifrån negativa rättigheter som minimikrav, innebär att stater kan hävda att de följer rättigheter, samtidigt som de låter rådande maktobalans fortskrida utan att behöva ta ansvar för dess konsekvenser. Det håller till exempel, enligt Nussbaum, inte att enbart låta bli att hindra någon från att rösta, om partiinformation, utbildning om samhället och det politiska systemet eller vallokaler inte finns tillgängliga för alla. Därför menar hon också att alla rättigheter - även civila och politiska, som t ex rösträtten (“första generationens rättigheter”) kräver ekonomiska och sociala rättigheter, som till exempel utbildning och ekonomi och möjlighet att ta sig till vallokalen. En rättighet som ingen är skyldig att tillgodose är enligt Nussbaum inte värd någonting. I första hand menar Nussbaum att det är statens som bör ta ansvaret: ⁶⁴

Vasanti was not beaten by the government of Gujarat; she was beaten by her husband. But a government that does not make and then actively enforce laws against domestic violence, or give women the education and skills they need to get a living wage if they have an abusive marriage, is accountable for the indignity such a woman endures. ⁶⁵

Demokratiska stater har till uppgift att representera sitt folks intressen och behov. Organisationer och företag representerar inte ett folks, utan sina egna, intressen. Därför lägger Nussbaum huvudansvaret för tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna hos världens stater. De har både en moralisk skyldighet och en praktiskt skyldighet, i och med sin maktposition. Hon använder samma argument för att motivera att rikare stater borde ge stöd åt fattiga stater, men väljer aktivt att inte gå närmare in på historisk skuld. Enligt Nussbaum ligger inte hela ansvaret hos staterna. NGOs, internationella institutioner och överenskommelser, företag och till och med individer har en viss makt och påverkar strukturer som antingen tillgodoser eller förhindrar förmågor. De har inte det yttersta ansvaret, men likväl en viss makt och därmed en moralisk och logisk möjlighet att ta ansvar för människors förmågor. Nussbaum ger uttryck för att suveränitetsprincipen är den

⁶⁴ Ibid s. 65-67

⁶⁵ Ibid s. 65

minst orättvisa maktfördelningen vi har provat och stöttar därför den, jämfört med ökade militära interventioner och idéer om en världsstat.⁶⁶

4. Undersökning och analys

Uppsatsens resultat är uppdelat i två delar som besvarar varsin frågeställning.

1. Hur och varför startade organisationen Coloboratie Lund - Maxenu, och vilka effekter har organisationens verksamhet uppvisat?

Fråga 1 besvaras genom en sammanställning av de två intervjuer som utgör uppsatsens primärmaterial.

2. Hur använder intervjupersonerna begreppet mänskliga rättigheter för att motivera sin åsikt angående om Coloboratie Lund - Maxenu är en människorättsorganisation eller ej?

Fråga 2 besvaras med en beskrivande begreppsanalys.

4.1 Undersökning

Härpå följer en redogörelse av primärmaterialen. Intervjusvaren redogörs för parallellt, utifrån intervjuernas övergripande teman, så att de blir enkla att jämföra och överblicka.

En intervju genomfördes med organisationens projektledare, som jag kallar för F. Han kommer från byn Maxenu, där verksamheten finns, och har varit med och tagit fram konceptet, utifrån vad han, och andra i byn, anser vara de största hjälpbehoven.⁶⁷

En intervju genomfördes med Joakim som grundade organisationen och Cecilia som nu är ordförande för organisationen. Joakim drev tidigare ett härbärke i Lund och lärde därigenom känna och blev vän med många av de som kom från Rumänien till Lund för att tigga. Många av hans vänner och bekanta kommer från Maxenu och det är därför verksamheten finns just där. Coloboraties verksamhet finns i Rumänien, men organisationen är baserad i Sverige. Det är

⁶⁶ Ibid s. 113-122

⁶⁷ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-27

häriifrån den styrs, pengar samlas in och det yttersta ansvaret för verksamheten ligger. Cecilia och Joakim leder det arbetet.⁶⁸

4.1.1 Maxenu, skolan och Coloboraties verksamhet

I Maxenu bor mellan 5000 och 6000 personer. Det finns en skola, med årskurs 1-8 och ungefär 250-300 barn går i skolan. För att kunna starta Coloboratie krävdes en lång process av att försöka övertyga politiker, och förklara på vilka sätt verksamheten skulle gynna alla inblandade. Barnen går i skolan fyra timmar om dagen. Coloboraties verksamhet har hög närvaro och lång kö, vilket visar att barnen vill stanna längre tid i skolan. De behöver hjälp och de vill lära sig mer.⁶⁹

Det finns plats för tjugo barn i projektet. Vid ett tillfälle var de 23, då några hade varit sjuka, varpå nya elever fick plats, då F trodde att de sjuka barnen hade hoppat av. Verksamheten blev överfull och efter den här händelsen blev det striktare, och de tjugo platserna bestämdes specifikt. Det är ungefär lika många till som vill vara med, jämfört med hur många som får plats.

70

Det är lärarna som har valt ut tjugo barn som har störst behov av stöd. De förhåller sig också till att det ska vara ungefär 50% romer och 50% rumäner och likaså ungefär 50% flickor och 50% pojkar. "Jag lämnar besluten åt lärarna, för jag vill inte att någon ska tycka illa om mig"⁷¹

Innan Coloboratie startade var det ett tjugotal barn som inte kom till skolan, samtliga romer. Först tänkte organisationen bara rikta in sig på de romska barnen, men det hade bidragit till segregeringen och det var inte vad de önskade. I och med att fler barn kommer till skolan nu har verksamheten haft en effekt som gör att fler romska barn går i skolan än tidigare, och samtidigt verkat för integration genom att ha en blandad grupp av romska och rumänska barn.⁷²

⁶⁸ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju 2018-10-29

⁶⁹ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju 2018-10-27

⁷⁰ Ibid

⁷¹ Ibid

⁷² Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

Vet du hur jag fick så många barn att vilja komma till läxhjälpen? Jag sa att vi skulle ha julklappar och skolresor och så. Då blev det väldigt populärt, barnen blev motiverade att plugga. Men nu stannar de för att de tycker om det.⁷³

På frågan om vad skolan borde göra mer för barnen, om de nu inte klarar att göra läxorna, svarar F att skolan gör vad de kan.⁷⁴ Maxenu är en väldigt fattig kommun där arbetslösheten är mycket hög. De får visst stöd av EU, till exempel byggs det nu en förskola. Dock går EU-pengar just till punktinsatser som byggnader, och inte till lärarlöner eller att förbättra utbildningssituationen. De har platsbrist på skolan i Maxenu. Det är en by med 5-6000 personer som har en skola, med klass ett till åtta. I och med den höga arbetslösheten har Maxenu låga skatteintäkter och det finns små resurser att använda för att ta folk ut ur fattigdom. Att Maxenu ligger på landsbygden innebär en särskild utsatthet, med mindre resurser och mindre prioritet av staten och samhället. Människor hålls kvar i en ond cirkel av fattigdom och sociala begränsningar.⁷⁵

Arbetsstillfällena och utbildningstillfällena för de vuxna behövs, det finns ingen komvux eller motsvarande i den här byn och dessutom finns det många analfabeter. Där(hos de vuxna) hade man också behövt sätta in åtgärder.⁷⁶

Maxenu skola erbjuder ingen skolmat, men innan läxhjälpen drar igång får barnen i Coloboratie lunch av organisationen. Barnen i Coloboraties verksamhet har åkt på skolresor, vilket varit mycket uppskattat. De besökte ett zoo, ett slott och ett museum. I vanliga fall kostar det pengar att följa med på skolresor och F tror inte att barnen i verksamheten skulle ha råd med det.⁷⁷

4.1.2 Hur Coloboratie Lund - Maxenu startade

Coloboraties koncept och verksamhet togs fram i ett samarbete mellan invånare i Maxenu och svenska aktivister. Beslut som till exempel att ha gruppen jämt fördelad mellan pojkar och

⁷³ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-27

⁷⁴ Ibid

⁷⁵ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁷⁶ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁷⁷ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-27

flickor, och romer och rumäner, skedde utifrån vad människorna som bor i Maxenu tyckte skulle vara bäst. Man ville inte spå på segregationen genom att starta en grupp särskilt för romska barn, utan istället inkludera och knyta kontakter mellan alla barnen i skolan. Det var en lång process att starta upp verksamheten. Olika vägar undersöktes, till exempel samarbete med en romsk organisation i Rumänien, eller att starta en rumänsk organisation, innan dagens struktur, med en svensk organisation och styrelse, var det som visade sig fungera bäst. Det berodde bland annat på att det finns en lägre social tillit mellan människor i Rumänien, än i Sverige och det var svårt att få till ett fungerande samarbete.⁷⁸

Förutom att prata med borgmästaren, kommunen och rektorn och skolan, så pratade Joakim och F med väldigt många av föräldrarna i byn och med ett liknande projekt som finns i Buzău, den närmaste lite större staden till Maxenu. Joakim trycker på hur viktigt det var att ta fram verksamhetens koncept utifrån de människor som faktiskt berörs av projektet och deras åsikter och önskemål.⁷⁹

4.1.3 Varför Coloboratie Lund - Maxenu startade

På frågan om varför de startade projektet svarar Joakim med att berätta om härbärgets han drivit och de behov som finns i Sverige och Lund. Han berättar om relationerna som uppstod och att han i konversation med de människor som han mötte här i Lund, tog reda på varför människor kom till Lund för att tigga. Det största behovet, det som flest personer var måna om, är att hjälpa nästa generation, att skapa bättre förutsättningar för sina barn. Konceptet som Joakim ville uppnå var att visa på och hitta sätt att hjälpa utsatta och fattiga människor, både i Lund och i Rumänien, som en reaktion på att flera aktörer i svensk politik, bland andra före detta tiggerisamordnaren Martin Valfrid, förespråkade att bara ge bistånd "på plats" i Rumänien och absolut inte hjälpa människor som kommit till Sverige för att be om hjälp. Både Cecilia och Joakim trycker på att man måste hjälpa människor där de befinner sig - står folk utan sovplats i Lund så behövs det sovplatser i Lund och klarar barn inte av skolan i Maxenu så behöver de hjälp med läxorna i

⁷⁸ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju 2018-10-29

⁷⁹ Ibid

Maxenu. Det var den politiska tanken bakom organisationen. Joakim berättar varför människor kommer till Sverige från Maxenu.⁸⁰

Man är här och försöker skaffa ett jobb, eller tigger för att ens barn inte ska behöva göra detsamma. Man vill att barnen ska få en utbildning, för de flesta föräldrarna, framförallt de romska föräldrarna har ingen utbildning, eller väldigt kort utbildning och därmed väldigt låga chanser till att få jobb. Så om man engagerar sig för det här nu, för att barnen ska få gå i skolan så kommer vi kunna komma till bukt med den här onda cirkeln av fattigdom, som antiziganismen har skapat från början. Det gäller inte bara romer, det finns en generell, hög arbetslöshet i Rumänien. Men den absolut största arbetslösheten finns hos romerna.⁸¹

På frågan om varför de startade projektet, svarar F att det är bra att hjälpa barnen och deras föräldrar. Barnen får hjälp med att klara sina läxor och det hjälper föräldrarna, eftersom de borde hjälpa sina barn, men alla har inte den möjligheten, eftersom många föräldrar är borta mycket, till exempel de som åker till Sverige, eller har mycket jobb i sin trädgård och med sitt hus. Därför hinner de inte alltid hjälpa sina barn med läxorna, och nu, med det här projektet, så kan Coloboratie göra deras jobb istället. På frågan om vad som skulle hända om organisationen lade ner verksamheten svarar F att barnen skulle splittras. Coloboraties verksamhet bidrar till integration och sammanhållning. Det skulle bli som det var innan verksamheten startade, med lägre närvaro och lägre resultat, barnen skulle komma till skolan utan att ha gjort läxorna, eller kanske inte komma alls.⁸²

4.1.4 Coloboratie och mänskliga rättigheter

När jag frågar om på vilka sätt F tänker att Coloboratie bidrar till mänskliga rättigheter får jag svaret att det inte har med mänskliga rättigheter att göra. Det är bara ett projekt. Projektet kommer från Sverige, det finns inte i hela Rumänien, eller hela Maxenu. "Det här handlar inte om mänskliga rättigheter. Det handlar om att hjälpa några barn."⁸³

⁸⁰ Ibid

⁸¹ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁸² F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-27

⁸³ Ibid

F förklarar att han tycker att verksamheter som den Coloboratie driver borde finnas överallt och tillgänglig för alla. Det borde vara staten som tar ansvar för och bekostar det. I större städer finns liknande projekt, men där behöver föräldrarna betala för fritidsverksamheter och läxhjälp. Om det kostar pengar är det inte en rättighet.⁸⁴

F berättar om organisationens begränsningar. Det finns inte tillräckligt med resurser för att låta alla barn som vill vara med i projektet delta. Det får plats max tjugo barn, men det finns ungefär lika många till som skulle vilja vara med. F berättar också att de har avgränsat sig till årskurs ett till fyra, trots att skolan går upp till årskurs åtta. Det finns en tanke med att börja hos de yngre barnen, för om de får hjälp fram till årskurs fyra är det troligare att de klarar resten av skolan bättre sen. Förhoppningen är att hjälpen blir mer långsiktig och kommer innan det är för sent. Men avgränsningen beror på vilka resurser organisationen har.⁸⁵

På frågan om de skulle kalla sig för en människorättsorganisation svarar både Cecilia och Joakim ja. Cecilia motiverar det med att de jobbar med och för barns rätt till utbildning. Dessutom, lägger Joakim till, jobbar de långsiktigt med fattigdomsbekämpning. De jobbar för att människor ska ha sina mänskliga rättigheter tillgodosedda, inte bara oavsett vilka de är, utan också oavsett var de befinner sig. Behöver de hjälp i Sverige, ska de få hjälp i Sverige och behöver de hjälp i Rumänien så ska de få hjälp i Rumänien.⁸⁶

Det är nödvändigt att tillgodose de kortsiktiga mänskliga rättigheterna, för att kunna jobba med det långsiktiga. Spelar det någon roll om vi hjälper barn med skolgång om deras föräldrar inte har råd med mat? Och så länge människor befinner sig i Lund så får man hjälpa dem i Lund.⁸⁷

Allas mänskliga rättigheter ska respekteras överallt, och detta är utgångspunkten. Därför är det ju också helt omöjligt att jobba på ett ställe, utan man får jobba där människor befinner sig.⁸⁸

⁸⁴ Ibid

⁸⁵ Ibid

⁸⁶ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁸⁷ Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁸⁸ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

Kommunen är väldigt fattig och kan inte göra allt som dess invånare behöver, till exempel när det kommer till skola och jobb.

På sätt och vis är det vi gör statens ansvar, men till och med i Sverige har man ju läxhjälp, det finns till och med professionell läxhjälp som man kan beställa. Men det är ju för att det är en brist hos staten att tillgodose det här. Vi är glada att göra det vi gör, men det är egentligen staten som ska göra det. Det är den ideella sektorns paradox.⁸⁹

Med den ideella sektorns paradox menar Joakim att när den ideella sektorn går in och gör det som staten ska göra, kan staten fortsätta med att inte göra sitt jobb, då behovet redan är tillgodosett.⁹⁰

4.2 Analys

En beskrivande begreppsanalys börjar i ett begrepps extension och analyserar begreppet empiriskt.⁹¹ Empirin i den här analysen utgörs av hur tre personer, som har intervjuats om organisationen Coloboratie, använder begreppet mänskliga rättigheter. Utöver det tas uppsatsens två teoretiska perspektiv - Nussbaums teori om förmågor och Pogges teori om social rättvisa - in i analysen, för att sätta intervjuaren i en vetenskaplig kontext. Här kommer jag att analysera hur intervjupersonerna har använt begreppet mänskliga rättigheter och förhållit sig till ansvar och ansvarsutkrävande, till de mänskliga rättigheternas universalitet och till mänskliga rättigheter som ett politiskt verktyg.

4.2.1 Ansvar och ansvarsutkrävande

⁸⁹ Ibid

⁹⁰ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, intervju, 2018-10-29

⁹¹ Haslanger, Sally. Gender and Race : (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be? I *Resisting Reality: Social Construction and Social Critique*, s. 221-246, 2013

I UDHR kommer FNs stater överens om att åta sig att följa de mänskliga rättigheterna. Både teoretikerna och intervjupersonerna är överens om att världens stater har ansvaret, men det finns skillnader i hur de förhåller sig till det i sin idé om vad mänskliga rättigheter är och bör vara.⁹²

Joakim och Cecilia säger att Coloboratie gör en liten del av det som staten borde göra. Då staten inte tillgodoser alla barns lika rätt att gå i skolan, går Coloboratie in och gör det istället. Joakim nämner den ideella sektorns paradox, och menar att ett problem när den ideella sektorn går in med insatser där staten är bristfällig, är att då behöver staten inte göra en insats, eller satsa resurser, eftersom situationen redan är omhändertagen. Han beskriver det som ett problem, men säger samtidigt att "vi är glada att göra det vi gör". Han motiverar att Coloboratie är avgörande för barnens de hjälper skolgång, och att skolan är väldigt fattig och inte har råd att sätta in mer hjälpresurser.⁹³

Det ger uttryck för att staten ska ta ansvar men om den inte gör det så kan någon annan ta över ansvaret och tillgodose de mänskliga rättigheterna i statens ställe. De säger inte att det är eftersträvansvärt men de lyfter fram det som en godtagbar lösning när staten inte kan eller vill ta sitt ansvar. Det viktigaste är inte *vem* som tar ansvar för att mänskliga rättigheter tillgodoses, utan *att* de tillgodoses.⁹⁴

F säger att Coloboratie inte är en människorättsorganisation, då det är ett projekt som kommer från Sverige och är beroende av svenska privatpersoner och aktivisters insatser och de resurser som de kan uppbåda.⁹⁵

Det här handlar inte om mänskliga rättigheter. Det är en organisation som kommer från Sverige och hjälper några barn.⁹⁶

⁹² FNs allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, 10 december 1948

⁹³ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

⁹⁴ Ibid

⁹⁵ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-27

⁹⁶ Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

F blir förvånad av frågan om Coloboratie och mänskliga rättigheter. Hans argument är att verksamheten finansieras av Sverige och att den inte gäller för alla. Han ger uttryck för att det är så genom att kalla Coloboraties verksamhet för "hjälp" och att poängtera att det hänger på pengar från privatpersoner. Om det krävs en hjälpinsats, så har man inte en mänsklig rättighet, för om hjälpen försvinner försvinner "rättigheten". Om ens utbildning hänger på resurser från andra, så beror den inte av ens mänskliga värde. Medan Cecilia och Joakim lägger fokus på att en människa har tillgång till sina rättigheterna, så fäster Fs argument större vikt vid *hur* rättigheterna tillgodoses.⁹⁷

Nussbaum menar att ansvaret för att tillgodose de mänskliga rättigheterna i huvudsak ligger hos världens stater, men andra aktörer, som multinationella företag och organisationer, som både har makten och möjligheten och därför moraliskt sett borde ta ansvar för mänskliga rättigheter, har också ett visst ansvar. Trots det är hennes exempel på hur förmågor kan stärkas och möjliggöras baserat på insatserna av den icke-statliga organisationen SEWA. Hon beskriver hur Vasanti, som utgör det genomgående exempelfallet i boken *Creating Capabilities - the Human Development Approach*, får flera av sina rättigheter tillgodosedda tack vare denna organisation. Det visar att hon lägger vikt vid praktiken och att hon ser mänskliga rättigheter utifrån vad människor *har*, istället för utifrån vad människor har rätt till eller *hur* den rättigheten blir tillgodosedd. Nussbaum har byggt sin teori utifrån varje människas situation, med fokus på individers behov. Målet är att varje människa ska ha det bra. Hon lägger ansvaret hos världens stater, men hade det funnits en aktör som var bättre på att tillgodose varje människas behov, hade hon förespråkat att den skulle ta över ansvaret.⁹⁸

Coloboratie möjliggör förmågan att klara skolan, för 20 barn som utan Coloboraties verksamhet inte kunde göra sina läxor, eller, i vissa fall, över huvud taget inte kom till skolan. I sin tur kan det leda till nya förmågor, allt ifrån större möjlighet att få ett arbete, till självförtroende, utveckling och egenmakt. Nussbaum och Joakim och Cecilia pratar om förmågor/rättigheter

⁹⁷ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-27

⁹⁸ Ibid

utifrån att de ska tillgodoses, i första hand, hur de ska tillgodoses i andra hand, och vem som har ansvaret i tredje hand. Med det är inte sagt att de inte anser det viktigt att stater tar sitt ansvar, men utifrån hur Nussbaum har utformat sin teori, respektive vad Joakim och Cecilia lyfter i sin intervju, så är det tillgodoseendet som är i fokus, inte ansvarsutkrävandet. Att en organisation tillgodoser rättigheter och förmågor är enligt både Cecilia och Joakim, och Nussbaum, relevant för rättighetsarbete.

Pogge lägger ansvaret för de mänskliga rättigheterna hos världens stater och trycker särskilt på ansvaret hos de rika och mäktiga staterna, som har tagit och behåller sin makt och sitt överflöd, på bekostnad av resten av världens befolkning. Pogge menar inte att rättigheterna ska komma från enskilda makthavare eller annan aktör, utan att de ska ingå i själva samhällsstrukturen. Det kan ske på olika sätt, beroende på hur varje samhälle är strukturerat. Men ansvaret ligger entydigt hos de som orsakat strukturen som innebär absolut fattigdom för stora delar av världens befolkning.⁹⁹ Utifrån det Pogge betonar är praktiska insatser av lokala hjälporganisationer inte rättighetsarbete som han värderar. Samtidigt är det så att Coloboratie verksamhet går in och stärker upp skolan, som är en samhällsinstitution varifrån rätten till utbildning borde komma, vilket är vad Pogge eftersträvar.

Det går att se paralleller mellan Pogges teori och Fs synsätt. Båda formulerar sig som att rättigheterna ska finnas i samhällsstrukturen. Det Pogge ger uttryck för tolkar jag som att han inte skulle se enskilda insatser, från enskilda aktörer, organisationer likväl som enskilda makthavare som rättighetsbaserat arbete. Istället menar han att mänskliga rättigheter måste arbetas in som en del av samhällsstrukturen.¹⁰⁰

4.2.2 De mänskliga rättigheternas universalitet

Intervjupersonerna likväl som uppsatsens teoretiska perspektiv är överens om att de mänskliga rättigheterna ska vara universella, men de förhåller sig till det på olika sätt.

⁹⁹ Pogge, Thomas. *World Poverty and Human Rights*, 2011

¹⁰⁰ Ibid

Joakim och Cecilia formulerar utgångspunkten i sitt arbete med Coloboratie som att “allas mänskliga rättigheter ska respekteras överallt.” Det viktiga för dem är vad varje människa har eller inte har. De jobbar utifrån värderingen att varje människa, oavsett vem den är, ska ha de mänskliga rättigheterna tillgodosedda, oavsett var den befinner sig. De har ett individperspektiv på tillgodoseendet av mänskliga rättigheter, utifrån det faktum att de värderar varje enskild människas situation utifrån om den har tillgång till de mänskliga rättigheterna eller ej. Genom att förbättra situationen för så många barn som möjligt vill de åstadkomma en långsiktig förändring av situation. Utifrån värderingen att varje människa ska ha sina rättigheter tillgodosedda ger Coloboratie 20 barn till möjligheten att utbilda sig. Cecilia och Joakim beskriver det som rättighetsarbete.¹⁰¹ Det gör inte F. Han lyfter argumentet att projektet inte gäller för alla, och att det inte är gratis, eller självklart. En mänsklig rättighet ska varje människa ha, för att hen är människa, inte för att hen själv, eller någon annan betalar för den.¹⁰²

Pogges analys bygger på ett sammanflätat internationellt samhälle och är på en strukturell nivå. Samhället ska vara strukturerat så att varje människa, oberoende av vem det är, har tillgång till sina grundläggande behov. Hans sätt att mäta mänskliga rättigheter utgår inte från hur människor har det, utan vilka rättigheter de får tillgodosedda av samhället.¹⁰³

Nussbaum bygger sin teori utifrån varje individs förutsättningar och behov. Hon trycker på vikten av tillgodoseendet av *varje* individs rättigheter. Nussbaum menar även att världens stater har ansvar för sina medborgares rättigheter och att hennes teori ska användas som ett mått på utveckling i ett samhälle. I sitt exempel fall pratar hon om hur strukturer begränsar individers behov och visar på hur patriarkatet kan minska tillgången till förmågor för indiska kvinnor. Med andra ord har hon ett strukturellt perspektiv med sig, men hennes teori är bygger utifrån varje

¹⁰¹ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

¹⁰² F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-27

¹⁰³ Ibid

individuets behov. Hon värderar förmågor eller rättigheter utifrån vad en människa har eller inte har, och de kan tillgodoses av andra aktörer än en stat.¹⁰⁴

Utifrån min tolkning av Nussbaums och Pogges förhållningssätt till mänskliga rättigheters universalitet gör jag tolkningen att Nussbaum skulle beskriva Coloboratie's arbete som rättighetsarbete, medan Pogge inte skulle göra det. Coloboratie stärker 20 barns förmåga att utbilda sig. I och med att utbildning är en fertil förmåga kan man även se att Coloboratie stärker fler av barnens förmågor, och på så sätt tillgodoser deras rättigheter. Men Coloboratie's insatser är inte lika för alla. Två lärare på en skola får lov att fatta beslut om vem som behöver mest hjälp, alla som har behovet av läxhjälp får inte samma möjlighet och insatsen är kortsiktig och beroende av svenska aktivister och bidragsgivare, snarare än samhällsinstitutioner utformade ifrån det mänskliga värdet.

Cecilia och Joakim, och Nussbaum, har båda ett individperspektiv i det att de använder mänskliga rättigheter som ett begrepp som kan prata om varje människas enskilda situation och behov. F och Pogge ger uttryck för en liknande syn på de mänskliga rättigheternas universalitet, som innebär att mänskliga rättigheter inte kan utgå ifrån vad enskilda personer har, eller inte har, utan handlar om vad samhället tillgodoser för alla människor på lika villkor.

Genom att ta ett individperspektiv betyder universaliteten att varje enskild människa ska ha de mänskliga rättigheterna tillgodosedda, och organisationer som jobbar för det kan kallas för människorättsorganisationer. Utifrån det strukturella perspektivet innebär det istället att rättigheterna måste finnas tillgängliga i samhället för alla på lika villkor. En organisation som Coloboratie, där lärare på en skola får avgöra vilka som har störst behov av stöd och vilka som inte får plats i hjälpverksamheten, tillgodoser inte mänskliga rättigheter för alla på lika villkor.

4.2.3 De mänskliga rättigheterna som politiskt verktyg

¹⁰⁴ Nussbaum, Martha C. *Creating Capabilities - the Human Development Approach*, 2013

Cecilia och Joakim påbörjade sin aktivism genom att hjälpa romska EU-migranter som befann sig i utsatthet i Lund. Anledningen till att Joakim tog initiativet till att starta Coloboratie och att han och Cecilia arbetar med organisationen är, förutom att hjälpa människor, att visa att det går att hjälpa människor både i Sverige och “på plats” i Rumänien, samtidigt. Andra, viktiga, aktörer i svensk politik hävdade motsatsen; att Sverige inte borde hjälpa rumänska romer som lever i utsatthet i Sverige, utan enbart hjälpa till “på plats” i Rumänien.¹⁰⁵ Joakim och Cecilia menar istället att människor ska få hjälp på den plats de befinner sig. De jobbar efter premissen att mänskliga rättigheter ska gälla alla, oavsett var de befinner sig och det är den de vill förmedla till samhället i både Sverige och Rumänien och dess makthavare. Mänskliga rättigheter har en politisk tyngd i och med att UDHR är ett väletablerat dokument i internationell rätt och att det är en internationell norm att sträva efter värderingarna det bygger på.¹⁰⁶

Joakim och Cecilia är inte ensamma om att använda mänskliga rättigheter i politiska syften. Ett, för uppsatsen relevant, exempel är hur Pogge för sin argumentation för social rättvisa utifrån de mänskliga rättigheterna. Han vill åstadkomma en strukturell samhällsförändring och påverka makthavare till att ta ansvar för alla människors grundläggande behov. Mänskliga rättigheter används som ett verktyg för att rikta anspråk mot makthavare.¹⁰⁷ Organisationer som jobbar rättighetsbaserat vill ofta åstadkomma en politisk förändring och utkräver ansvar av makthavare. Att de mänskliga rättigheterna är internationellt erkända och att deras olika dimensioner stärker varandra gör dem till ett starkt politiskt verktyg när det kommer till att påverka förändring.¹⁰⁸

Medan Joakim och Cecilia ser Coloboratie både som en hjälpinsats och ett politiskt ställningstagande, ser F bara organisationen för verksamheten den utgör. På frågan om varför de startade organisationen svarar han att de ville hjälpa några barn i byn. Han har en praktisk syn på verksamheten, och utgår ifrån vad de gör och vilka effekter det har.¹⁰⁹ Joakim startade

¹⁰⁵ Dahlin, Patrik, Var fjärde kommun vill ha tiggeriförbud. SVT Nyheter, 2018-04-05

¹⁰⁶ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

¹⁰⁷ Pogge, Thomas. *World Poverty and Human Rights*. Andra upplagan, s.18-26, Polity Press, 2011

¹⁰⁸ Merry, Sally Engle; Levitt, Peggy; Çerban Rosen, Mihaela och Yoon, Diana H.. *Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City*, 2010.

¹⁰⁹ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-27

organisationen och han och Cecilia driver den utifrån en värdegrund byggd på mänskliga rättigheter. De menar att allas mänskliga rättigheter ska tillgodoses, oavsett var en människa befinner sig ska en hjälpa den om den behöver hjälp. Det är idén som organisationen är byggd på och det politiska budskapet som organisationen vill förmedla. Till skillnad från Fs praktiska förhållningssätt har de en uttalad politisk idé och värdegrund som motiverar arbetet med Coloboratie.

Det här är det tydligaste exemplet på hur intervjupersonernas kontext påverkat deras syn på och användning av begreppet mänskliga rättigheter. I Sverige var startandet av organisationen ett politiskt ställningstagande, men i Rumänien bär dess verksamhet en praktisk insats. Joakim och Cecilia har en aktivistisk och politisk ingång i arbetet. F är anställd av organisationen. F hjälper barn i sin hemby, han har fått ett jobb genom Coloboratie och hans anställning är praktisk. Den rör saker som städning och kommunikation med cateringfirman som lagar skollunch till barnen i Coloboraties verksamhet. Joakim och Cecilia ser Coloboraties arbete i ett större sammanhang, de pratar om fattigdom, utbredd analfabetism och strukturell diskriminering. F ger uttryck för att anledningen till att de har startat Coloboratie är för att hjälpa barn som inte får stöd av sina föräldrar när det kommer till läxläsning. Intervjupersonernas roll i och syn på organisationen är avgörande för hur de ser på dess relation med mänskliga rättigheter.^{110 111}

5. Slutsats

Undersökningens intervju svar visar att oavsett om Coloboratie är en människorättsorganisation eller ej så bidrar den med möjligheten att utbilda sig, för tjugo barn som annars kanske inte skulle klara av ens de första åren av grundskolan. Det är resultatet av ett arbete som startats av svenska aktivister, utifrån människorättsliga värderingar, men drivs i samarbete med F, som bor i byn där projektet finns, och enbart ser det som en hjälpinsats för några barn. Trots dessa olikheter kan intervjupersonerna jobba tillsammans, mot samma mål - att driva läxhjälp för barn med stora behov av hjälp för att klara skolan - och lyckas med sin målsättning. Projektet har

¹¹⁰ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

¹¹¹ F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-27

utifrån det målet goda resultat. Problemet som kvarstår är att resurserna inte räcker så att alla barn i Maxenu som har behov av verksamheten får plats i den.

I enlighet med den bärande idén för Haslangers beskrivande begreppsanalys - att vem som använder ett begrepp och i vilken kontext det används, är det som avgör dess innebörd - visar analysen tydligt att Joakim och Cecilia, och F, beskriver Coloboraties relation med mänskliga rättigheter utifrån olika perspektiv och att det påverkar begreppets innebörd. Det innebär att det beror på ur vilket perspektiv en betraktar organisationen, om den kan kallas för en människorättsorganisation eller ej. Analysen av Coloboraties arbete stärker bilden av att rättighetsbaserat arbete är svårdefinierat och går att tolkas på olika sätt, vilket presenteras i flera vetenskapliga artiklar på ämnet.^{112 113 114}

Det råder inga tvivel om att romer befinner sig i en väldigt utsatt situation. Diskrimineringen sträcker sig så långt tillbaka i tiden att den ofta är en integrerad del av samhällsstrukturen. Trots att förbättringar sker och erkännanden tillslut har gjorts är det en lång väg kvar att gå. Det gör det svårt att driva frågan om romers rättigheter och samtidigt ha politisk framgång. Som Roth och Moisa hävdar krävs det insatser utöver vanlig skolgång.¹¹⁵ Utsattheten som kommer av diskrimineringen måste brytas. Utbildning är en av de åtgärder som kan bidra till detta. Så länge staten inte tar sitt ansvar och ser till att alla barn i landet klarar av att genomföra en grundskoleutbildning, måste något göras. I det här fallet ger intervjupersonerna i båda intervjuerna uttryck för att Maxenu kommun är mycket fattig och inte har råd att själva göra insatsen som Coloboratie bidrar med. Oavsett vilket perspektiv en betraktar Coloboratie utifrån bidrar de med en viktig insats för 20 barns grundläggande behov.

¹¹² Ibid

¹¹³ Merry, Sally Engle; Levitt, Peggy; Çerban Rosen, Mihaela och Yoon, Diana H.. *Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City*, 2010.

¹¹⁴ Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, hämtad 2019-01-09, 2012

¹¹⁵ Roth, Maria; Moisa, Florin. The right to education of Roma children in Romania: European policies and Romanian practices, i: *International Journal of Children's Rights*, 2011

Nussbaums och Pogges teorier valdes för att de är två stora, väletablerade teorier om mänskliga rättigheter, som inte har samma förhållningssätt. De visar på att det inte finns ett rätt svar på hur begreppet mänskliga rättigheter ska användas. Nussbaum och Pogge utgår ifrån individen respektive strukturen. När jag jämfört intervju svaren med teorierna framkommer en liknande skillnad mellan Joakim och Cecilia, vars argument ofta bygger från individens behov ut till ett strukturellt perspektiv, och F, vars argument ofta utgår ifrån det strukturella. Det verkar hänga ihop med synen på ansvar och ansvarsutkrävande, samt innebörden av de mänskliga rättigheterna. Samtidigt anser förhållningssätten som börjar i individens behov och bygger utåt, likväl som de som börjar i strukturen, att staten är den huvudsakliga skyldighetsbäraren. Det innebär att icke-statliga organisationer som jobbar för att tillgodose människors grundläggande behov utifrån UDHR gör arbete som de inte borde behöva göra, vilket är en anledning till att en viktig del av icke-statliga organisationers rättighetsarbete är påverkansarbete riktat mot stater.

En premis för rättighetsbaserat arbete som jag inte har fått anledning att fokusera på under analysen, då det inte funnits någon skillnad i hur intervju personerna förhåller sig till frågan är att tillgodoseendet av mänskliga rättigheter ska ske genom att ge människor egenmakt över sitt liv. En viktig aspekt att ta hänsyn till när det kommer till alla typer av hjälparbete och rättighetsarbete som kommer utifrån, är att makt, och kontroll över vilka insatser som görs, ofta hamnar hos en utomstående aktör, och inte i själva samhället. Det här är en svår balansgång som rättighetsarbete måste ta hänsyn och anpassa sig till.¹¹⁶

Det är något som intervju personerna ger uttryck för att Coloboratie har gjort. Verksamheten har tagits fram i samtal med allt från politiker, till skolan, till människorna som bor i byn och vilkas barn tar del av verksamheten. Lärarna på skolan i byn sköter undervisningen och F representerar organisationen på plats.¹¹⁷ Coloboratie jobbar för att stärka skolan, en redan existerande samhällsinstitution, de har inte gått in för att ändra samhällsorganisationen utifrån sina preferenser, utan för att stärka den struktur som redan finns, och tillgodose de behov som

¹¹⁶ Blanchet-Cohen Natasha, Bedeaux, Christophe, Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives, 2014

¹¹⁷ Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

människorna i Maxenu har hävdad. Coloboratie har i enlighet med en premiss för rättighetsarbete enligt flera källor förhållit sig till och satt värde på att utgå ifrån mottagarnas behov och stärka deras egenmakt.¹¹⁸ Det här är ett av flera exempel på aspekter som hade varit relevanta att utveckla för att besvara uppsatsens frågeställningar. Det som getts fokus i analysen har prioriterats fram utifrån de största skillnaderna i intervju svaren, då den jämförande analysen av olika perspektiv uppfyllde syftet att belysa komplexiteten i frågan om Coloboraties kan kallas för en människorättsorganisation.

I den här uppsatsen har jag gjort ett försök att samla flera olika perspektiv på en komplex fråga där många faktorer spelar in. Jag gör på intet sätt anspråk på att kunna ge en heltäckande bild i frågan. Ämnet och frågeställningarna är inte uttömda. Med mer utrymme och tid hade det varit relevant att gå ännu djupare in på analysen. Genom uppföljande intervjuer och fler intervju personer hade en bättre bild av organisationens verksamhet och koppling till mänskliga rättigheter kunnat tas fram. Det skulle vara relevant för en undersökning av organisationens verksamhet att betrakta dess resultat över tid. För att fördjupa förståelsen för verksamhetens innebörd skulle en undersökning och analys av utbildningens effekter och innebörd för andra rättigheter vara relevant. Den här uppsatsen hade som syfte att göra en grundläggande undersökning av Coloboraties verksamhet. Utifrån de intervju svaren jag fått jag, på det utrymme jag haft, uppfyllt resten av syftet genom att analysera de olika perspektiven som dessa intervju svar presenterar.

Jag hoppas att den här uppsatsen kan bidra med att ge en bild av den mångdimensionella kontext som råder för diskussionen om hjälporganisationer och rättighetsbaserat arbete, utifrån mitt exempel. För en djupare och mer generell analys krävs ett mycket mer omfattande och långsiktigt utvärderingsarbete av många olika typer av organisationer och deras fortlöpande verksamhet. Det här var ett exempel på en organisation, och uppsatsen skrevs i hopp om att kunna bidra med en liten byggsten, samt belysa och ge en bild av den komplexa och mångdimensionella kontexten av rättighetsbaserat hjälparbete.

¹¹⁸ Blanchet-Cohen Natasha, Bedeaux, Christophe, Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives, 2014

Referenslista

Böcker

Haslanger, Sally. Gender and Race : (What) Are They? (What) Do We Want Them to Be? I *Resisting Reality: Social Construction and Social Critique*, s. 221-246, Oxford Scholarship Online, 2013

Lantz, Annika. *Intervjumetodik - den professionellt genomförda intervjun*. Studentlitteratur, 1993

Liliequist, Marianne. Rethinking the proxemics of interviewing. I *Cross-Cultural Interviewing - feminist experiences and reflections*, Gabriele Griffin(red.), s. 65-75. London ; Routledge, Taylor & Francis Group, 2016

Nussbaum, Martha C. *Creating Capabilities - the Human Development Approach*. 1a pocketutgåvan. Cambridge, Mass.Publicerad: Belknap Press of Harvard University, 2013

Pogge, Thomas. *World Poverty and Human Rights*. Andra upplagan. Polity Press, 2011

Intervjuer

F, projektledare Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-27

Joakim, grundare Coloboratie Lund - Maxenu & Cecilia, ordförande Coloboratie Lund - Maxenu, Intervju, 2018-10-29

Nyhetsartikel

Dahlin, Patrik, Var fjärde kommun vill ha tiggeriförbud. SVT Nyheter, 2018-04-05 (<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/var-fjarde-kommun-vill-ha-tiggeriforbud>, hämtad 2019-01-04)

Benigh, Love och Ulander, Kenneth, Ja till tiggeriförbud i Vellinge. SVT Nyheter, 2018-12-17 (<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/ja-till-tiggeriforbud>, hämtad 2019-01-04)

Vetenskapliga artiklar

Blanchet-Cohen Natasha, Bedeaux, Christophe, Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives, Concordia University, Department of Applied Human Sciences, 7141 Sherbrooke St. West, Montreal, Quebec H4B 1R6, Canada, Children and Youth Service Review, 2014

Merry, Sally Engle; Levitt, Peggy Rosen; Mihaela Çerban och Yoon, Diana H.. Law From Below: Women's Human Rights and Social Movements in New York City. I: *Law & Society Review*. 44(1):101-128; Blackwell Publishing, 2010.

Roth, Maria; Moisa, Florin. The right to education of Roma children in Romania: European policies and Romanian practices. I: *International Journal of Children's Rights*. Vol. 19 Issue 3, 501-522, 2011

Schmitz, Hans Peter, *A Human Rights-Based Approach (HRBA) in Practice: Evaluating NGO Development Efforts*, Polity, Vol. 44, No. 4, Deepening Democracy (October 2012), pp. 523-541
Published by: The University of Chicago Press on behalf of the Northeastern Political Science Association, hämtad 2019-01-09, 2012

Sigona, N., Clough Marinaro, "Introduction: Anti-Gypsyism and the Politics of Exclusion: Roma and Sinti in Contemporary Italy," *Journal of Modern Italian Studies*, 16(5): 583–589, 2011

Övrigt

Den mörka och okända historien Vitbok om övergrepp och kränkningar av romer under 1900-talet, arbetsmarknadsdepartementet, regeringskansliet, 2014

Europaparlamentets resolution av den 15 april 2015 om romernas internationella dag – antiziganism i Europa och EU:s erkännande av minnesdagen för folkmordet på romer under andra världskriget (2015)

FNs allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, 10 december 1948

International Organization for Migration, World Migration Report 2018, p. 72, tillgänglig på https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf hämtad 2018-01-09

Stadsmissionen, Crossroads

<https://www.stadsmissionen.se/vad-vi-gor/migration-och-integration/crossroads-rad-och-stod-eu-medborgare> (hämtad 2019-01-08)

Sweden: A Cold Welcome: Human Rights of Roma and Other 'Vulnerable EU Citizens' at Risk. Amnesty International. Index number: EUR 42/9403/2018, 2018-11-23

Wells, Thomas. *Sen's Capability Approach*, Internet Encyclopedia of Philosophy, <https://www.iep.utm.edu/sen-cap/> hämtad 2019-01-05